KONFERENZA DWAR L-ADEŻJONI
MAL-UNJONI EWROPEA
– MONTENEGRO –

Brussell, 12 ta' Ottubru 2026
(OR. en)

AD 86/26

LIMITE

CONF-ME 37

PUBLIC

DOKUMENT TA' ADEŻJONI

Suġġett:	POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UNJONI EWROPEA - Kapitolu 17: Politika ekonomika u monetarja

POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UNJONI EWROPEA

Kapitolu ta' negozjar 17: Politika ekonomika u monetarja

Din il-pożizzjoni tal-Unjoni Ewropea hija bbażata fuq il-pożizzjoni ġenerali tagħha għall-Konferenza mal-Montenegro dwar l-Adeżjoni (AD 23/12 CONF-ME 2), u hija soġġetta għall-prinċipji ta' negozjar approvati fiha, b'mod partikolari:

– kwalunkwe fehma espressa minn kwalunkwe parti dwar kapitolu tan-negozjati ma għandha bl-ebda mod tippreġudika l-pożizzjoni li tista' tittieħed dwar kapitoli oħrajn;

– ftehimiet - anke ftehimiet parzjali – milħuqin matul in-negozjati dwar kapitoli li għandhom jiġu eżaminati suċċessivament ma jistgħux jiġu kkunsidrati bħala finali qabel ma jkun ġie stabbilit ftehim globali;

– ir-rekwiżiti stabbiliti fil-punti 24, 28, 41 u 44 tal-Qafas ta' Negozjar.

L-UE tħeġġeġ lill-Montenegro jkompli bil-proċess ta' allinjament mal-acquis tal-UE, filwaqt li tinnota li jista' jidħol fis-seħħ acquis addizzjonali qabel l-adeżjoni, biex jiżgura l-implimentazzjoni u l-infurzar effettivi tiegħu, u jiżviluppa, diġà qabel l-adeżjoni, politiki u strumenti li jkunu kemm jista' jkun qrib dawk tal-UE.

L-UE tinnota li l-Montenegro, fil-pożizzjoni ta' negozjar tiegħu AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 u l-addendum AD 64/26 CONF-ME 28, jaċċetta l-acquis taħt il-kapitolu 17 kif fis-seħħ fit-28 ta' Awwissu 2026, u li jiddikjara li ser ikun lest li jimplimentah sad-data tal-adeżjoni tiegħu mal-Unjoni Ewropea.

Politika Monetarja

L-UE tirrikonoxxi l-progress sinifikanti li sar mill-Montenegro fl-allinjament tal-leġiżlazzjoni tiegħu mal-acquis tal-UE biex tiġi żgurata l-indipendenza funzjonali, istituzzjonali, personali u finanzjarja tal-Bank Ċentrali.

L-UE tinnota li l-Liġi dwar il-Bank Ċentrali tal-Montenegro (CBM) tiżgura u timplimenta l-erba' prinċipji kollha tal-indipendenza tal-bank ċentrali (indipendenza funzjonali, istituzzjonali, personali u finanzjarja) f'konformità mat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE) u l-Istatut tas-Sistema Ewropea ta' Banek Ċentrali (SEBĊ) u tal-Bank Ċentrali Ewropew (BĊE). Il-Liġi tiddefinixxi b'mod espliċitu li l-objettiv primarju tas-CBM huwa li tinżamm l-istabbiltà tal-prezzijiet. Mingħajr preġudizzju għal dan il-mandat ewlieni, is-CBM jappoġġa wkoll il-politiki ekonomiċi tal-UE.

L-UE tinnota li s-CBM jopera b'mod indipendenti fit-twettiq tal-objettivi tiegħu, bil-Liġi li tipprojbixxi kwalunkwe influwenza esterna, inkluż minn korpi governattivi jew entitajiet oħra, fuq il-proċessi u l-korpi tat-teħid ta' deċiżjonijiet tiegħu. Dan il-prinċipju jestendi għad-deċiżjonijiet tas-CBM li ma jistgħux jiġu approvati, annullati, ikkanċellati jew mibdula b'xi mod ieħor minn awtoritajiet esterni, ħlief permezz ta' stħarriġ ġudizzjarju.

L-UE tosserva li l-Liġi dwar is-CBM tistabbilixxi mandat ta' sitt snin għall-Gvernatur, il-Viċi Gvernaturi, u membri oħra tal-Kunsill, b'salvagwardji b'saħħithom kontra t-tkeċċija arbitrarja tagħhom, peress li l-kundizzjonijiet għat-tneħħija mill-kariga huma allinjati bis-sħiħ mal-Istatut tas-SEBĊ/BĊE. L-UE tinnota wkoll li l-Liġi tiddefinixxi wkoll il-kriterji ta' eliġibbiltà, ir-regoli ta' inkompatibbiltà, u r-restrizzjonijiet fuq l-impjieg wara t-terminu biex jiġi evitat kwalunkwe kunflitt ta' interess.

PUBLIC

Dwar l-indipendenza finanzjarja, l-UE tinnota li l-Liġi dwar is-CBM hija allinjata mal-Istatut tas-SEBĊ u tal-BĊE. L-UE tinnota wkoll li s-CBM jiġġenera indipendentement l-introjtu tiegħu stess, jadotta l-pjan finanzjarju tiegħu, ir-rapporti annwali, jiddetermina l-profitt u t-telf u d-distribuzzjoni tal-profitti skont il-Liġi dwar is-CBM. Is-CBM għandu mekkaniżmi tal-awditjar fis-seħħ, inkluż bil-ħatra ta' awditur estern indipendenti. L-UE tistenna li dawn is-salvagwardji jikkontribwixxu għas-sostenibbiltà finanzjarja u l-indipendenza operazzjonali tas-CBM u jipproteġu lis-CBM kontra l-influwenza politika. Sabiex tiġi ppreservata l-awtonomija finanzjarja tas-CBM huwa importanti li l-gvern tal-Montenegro jsostni l-ftehim milħuq mas-CBM dwar it-tariffi tas-servizz, li huma sors importanti ta' dħul u jikkontribwixxu għall-indipendenza finanzjarja u l-awtonomija operazzjonali tas-CBM.

PUBLIC

L-UE tilqa' l-emenda tal-Artikolu 143 tal-Kostituzzjoni tal-Montenegro, adottata fl-24 ta' Awwissu 2026, li tkompli ssaħħaħ l-indipendenza funzjonali tal-bank ċentrali.

L-UE tinnota li l-qafas legali tal-Montenegro jipprojbixxi l-finanzjament monetarju tas-settur pubbliku u huwa allinjat mal-Artikolu 123 TFUE u l-Istatut tas-SEBĊ/BĊE.

L-UE tinnota wkoll li serje ta' emendi legali, fost l-oħrajn, għall-leġiżlazzjoni settorjali dwar l-istituzzjonijiet ta' kreditu, il-fondi tal-pensjonijiet, il-protezzjoni tad-depożiti u l-assigurazzjoni indirizzaw il-kwistjoni tal-projbizzjoni ta' aċċess privileġġat mill-awtoritajiet pubbliċi għall-istituzzjonijiet finanzjarji, kif meħtieġ mill-Artikolu 124 TFUE. L-UE tinnota li dawn l-emendi, applikabbli mal-adeżjoni, ser jipprovdu konformità sħiħa mal-acquis tal-UE f'dan il-qasam.

L-UE tissottolinja li huwa ta' importanza kbira li l-Montenegro jippreserva l-indipendenza tas-CBM u jissalvagwardjaha minn influwenza politika indebita, b'mod partikolari billi jaderixxi bis-sħiħ mal-Liġi dwar il-Bank Ċentrali tal-Montenegro u leġiżlazzjoni rilevanti oħra u jimplimentaha.

L-UE tosserva li l-Montenegro kiseb progress sinifikanti fl-integrazzjoni tal-bank ċentrali tiegħu fis-SEBĊ, li żviluppa pjan direzzjonali għall-integrazzjoni u li qed ikompli jsaħħaħ il-kapaċitajiet amministrattivi, tekniċi u operazzjonali meħtieġa biex iwettaq il-kompiti relatati mas-SEBĊ mal-adeżjoni.

Applikazzjoni għall-Montenegro tal-qafas għall-adozzjoni tal-euro previst fit-TFUE

L-UE enfasizzat ripetutament li l-ewroizzazzjoni unilaterali tal-ekonomija Montenegrina tmur kontra r-raġunament sottostanti tat-TFUE, li jipprovdi perkors istituzzjonali ċar lejn l-adozzjoni tal-euro. Sabiex jadottaw l-euro, l-Istati Membri tal-UE jridu jkunu kisbu livell għoli ta' konverġenza sostenibbli, li jitkejjel billi jiġu ssodisfati erba' kriterji ta' konverġenza nominali (l-istabbiltà tal-prezzijiet, is-sostenibbiltà fiskali, ir-rata tal-kambju u r-rata tal-imgħax fit-tul) filwaqt li jitqiesu wkoll fatturi oħra rilevanti għall-integrazzjoni u l-konverġenza ekonomika, kif stabbilit mill-Artikolu 140(1) TFUE u l-Protokoll (Nru 13) dwar il-kriterji ta' konverġenza.

L-UE tfakkar fil-pożizzjoni ġenerali għall-Konferenza mal-Montenegro dwar l-Adeżjoni (AD 23/12 CONF-ME 2), li ddikjarat li l-użu tal-euro mill-Montenegro, deċiż mill-awtoritajiet Montenegrini f'ċirkostanzi eċċezzjonali, kien kompletament distint mis-sħubija fiż-żona tal-euro u li l-kwistjoni jeħtieġ li tiġi indirizzata matul in-negozjati. Żiedet ukoll li l-Montenegro ser jipparteċipa fl-Unjoni Ekonomika u Monetarja mill-adeżjoni bħala Stat Membru b'deroga u għandu jingħaqad maż-żona tal-euro, wara deċiżjoni tal-Kunsill għal dan l-għan, abbażi ta' evalwazzjoni ta' jekk ikunx wettaq il-kundizzjonijiet meħtieġa.

L-UE tfakkar ukoll fil-Pożizzjoni Komuni tal-UE għall-kapitolu 17 (AD 4/18 CONF-ME 2), li speċifikat li l-UE ser tiddetermina kif tapplika l-qafas tal-UE għall-adozzjoni tal-euro qabel l-għeluq proviżorju ta' dan il-kapitolu. B'riżultat ta' dan, l-UE żviluppat u ppreżentat soluzzjoni lill-Montenegro li tindirizza s-sitwazzjoni eċċezzjonali tal-Montenegro u tiżgura li l-valutazzjoni tal-konverġenza applikata għall-Montenegro tkun ekwivalenti, f'termini ekonomiċi, għal dik applikata għal Stati Membri oħra u tippermetti kif xieraq il-valutazzjoni tal-konformità tal-Montenegro mal-grad għoli ta' konverġenza sostenibbli meħtieġ mill-Artikolu 140 TFUE.

PUBLIC

L-UE tirrikonoxxi li l-Montenegro aċċetta formalment is-soluzzjoni proposta għall-qafas aġġustat ta' valutazzjoni tal-konverġenza għall-adozzjoni tal-euro u ssodisfa l-ħames parametru referenzjarju stabbilit fil-Pożizzjoni Komuni tal-UE AD 4/18 CONF-ME 2.

Il-qafas aġġustat ta' valutazzjoni tal-konverġenza għall-Montenegro ser isir parti mit-Trattat tal-Adeżjoni.

Politika Ekonomika

L-UE tinnota li l-Montenegro kiseb progress sostanzjali fit-tħejjija għall-koordinazzjoni tal-politiki ekonomiċi tal-Istati Membri tal-UE f'konformità mat-TFUE. L-UE tilqa' l-istadju kritiku miksub fl-allinjament statistiku mar-rekwiżiti tas-Sistema Ewropea tal-Kontijiet Nazzjonali u Reġjonali 2010 (ESA 2010), b'mod partikolari dwar il-preżentazzjoni tad-data, it-tabelli u l-inventarji marbuta mal-Istatistika tal-Finanzi tal-Gvern (GFS) u mal-Proċedura ta' Defiċit Eċċessiv (EDP), li huwa kruċjali għall-monitoraġġ tal-baġits nazzjonali skont l-Artikolu 126 TFUE. L-UE tistieden lill-Montenegro jkompli jallinja ruħu mar-rekwiżiti statistiċi u ta' trasparenza għall-oqfsa baġitarji nazzjonali u tinnota l-impenji tal-Montenegro f'dan ir-rigward skont il-Kapitolu 18 (Statistika) tan-negozjati tal-adeżjoni.

L-UE tosserva li l-Montenegro allinja ruħu b'mod ġenerali mad-Direttiva 2011/85/UE billi adotta l-Liġi dwar il-Baġit u r-Responsabbiltà Fiskali fl-24 ta' Awwissu. Il-Liġi tkopri l-elementi ewlenin meħtieġa mir-regoli tal-UE dwar l-oqfsa baġitarji, inkluż ir-regoli fiskali, Qafas Baġitarju ta' Terminu Medju, ippjanar u eżekuzzjoni baġitarji aktar b'saħħithom, ibbaġitjar abbażi tal-prestazzjoni, ġestjoni tad-dejn pubbliku, monitoraġġ tar-riskju fiskali, u l-istabbiliment ta' Kunsill Fiskali indipendenti.

L-UE tilqa' l-ħatra tal-membri kollha tal-Kunsill Fiskali fil-31 ta' Lulju 2026 iżda tappella lill-Montenegro biex jaċċellera l-operazzjonalizzazzjoni tal-kunsill, li jeħtieġ li jibda jagħti opinjonijiet indipendenti u esperti dwar il-pjanijiet baġitarji tal-gvern ferm qabel id-data tal-adeżjoni.

PUBLIC

L-UE tinnota wkoll li l-Montenegro jkompli jipparteċipa fid-Djalogu Ekonomiku u Finanzjarju annwali bejn l-UE u s-Sħab Reġjonali (Programm ta' Riforma Ekonomika) u jimpenja ruħu regolarment biex jimplimenta l-gwida politika annwali. Il-Programm ta' Riforma Ekonomika jservi bħala l-mekkaniżmu ċentrali għall-ippjanar makroekonomiku u fiskali, filwaqt li jiżgura l-allinjament mal-proċess tas-Semestru Ewropew.

L-UE tissottolinja li l-isforzi kontinwi u l-implimentazzjoni sostnuta tar-riformi strutturali — speċjalment dawk prijoritizzati fir-rapport tal-pajjiż li jakkumpanja l-Komunikazzjoni annwali dwar il-politika tat-tkabbir tal-UE, fl-Aġenda ta' Riforma skont il-Pjan ta' Tkabbir għall-Balkani tal-Punent u fid-Djalogu Ekonomiku u Finanzjarju annwali bejn l-UE u s-Sħab Reġjonali — jibqgħu meħtieġa biex tinżamm u tissaħħaħ aktar il-kapaċità tal-Montenegro li jiffunzjona bħala ekonomija tas-suq li tiffunzjona bis-sħiħ u għas-salvagwardja tal-kapaċità kompetittiva tal-Montenegro fl-Unjoni mal-adeżjoni.

* * *

Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet ta' hawn fuq, l-UE tinnota li, f'dan l-istadju, dan il-kapitolu ma jeħtieġx aktar negozjati.

Il-monitoraġġ tal-progress fl-allinjament mal-acquis tal-UE u fl-implimentazzjoni tiegħu ser ikompli matul in-negozjati kollha. L-UE tissottolinja li ser tagħti attenzjoni partikolari lill-monitoraġġ tal-kwistjonijiet speċifiċi kollha msemmija hawn fuq bil-ħsieb li tiżgura l-kapaċità amministrattiva tal-Montenegro, il-kapaċità tiegħu li jimplimenta u jinforza l-acquis f'dan il-kapitolu, inkluż kapaċità msaħħa biex jiffunzjona bħala ekonomija tas-suq, kif ukoll it-tlestija tal-allinjament leġiżlattiv. Jeħtieġ li tingħata konsiderazzjoni partikolari lir-rabtiet bejn dan il-kapitolu u kapitoli oħrajn tan-negozjati. Valutazzjoni finali tal-konformità tal-leġiżlazzjoni tal-Montenegro mal-acquis u tal-kapaċità ta' implimentazzjoni tiegħu fl-oqsma kollha tista' ssir biss fi stadju aktar tard tan-negozjati. Minbarra l-informazzjoni kollha li tista' tkun meħtieġa mill-UE għan-negozjati f'dan il-kapitolu u li għandha tingħata lill-Konferenza, l-UE tistieden lill-Montenegro biex jipprovdi regolarment informazzjoni dettaljata bil-miktub lill-Kunsill ta' Stabbilizzazzjoni u ta' Assoċjazzjoni dwar il-progress fl-implimentazzjoni tal-acquis u fit-tisħiħ tal-kapaċità amministrattiva tiegħu.

Għaldaqstant, l-UE ser terġa' lura għal dan il-kapitolu f'mument opportun, jekk ikun hemm bżonn.

L-UE tinnota li l-Montenegro, fil-pożizzjoni tiegħu ta' negozjar AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 u l-addendum AD 64/26 CONF-ME 28, jaċċetta l-acquis taħt il-kapitolu 17 kif inhu fis-seħħ fit-28 ta' Awwissu 2026.

L-UE tirrikonoxxi li l-Montenegro jiddikjara li ser ikompli l-proċess ta' allinjament mal-acquis u li ser ikun lest jimplimentah sad-data tal-adeżjoni tiegħu mal-Unjoni Ewropea.

Barra minn hekk, l-UE tfakkar li jista' jkun hemm acquis ġdid bejn it-28 ta' Awwissu 2026 u l-konklużjoni tan-negozjati.

PUBLIC

ABBOZZ - EMENDI LEGALI LI JIRRIŻULTAW MILL-POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UE

PARTI [XX]

PRINĊIPJI

Artikolu [X]

PUBLIC

Il-Montenegro għandu jipparteċipa fl-Unjoni Ekonomika u Monetarja mid-data tal-adeżjoni bħala Stat Membru b'deroga fis-sens tal-Artikolu 139 TFUE.

– Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 1, mal-adeżjoni mal-Unjoni, il-Montenegro għandu jkun awtorizzat b'mod eċċezzjonali biex ikompli juża l-euro bħala l-unika valuta legali tiegħu, bħala kwistjoni tal-liġi nazzjonali tiegħu.

– L-euro ma għandux ikun valuta legali fil-Montenegro skont id-dritt tal-Unjoni sakemm tiġi abrogata d-deroga, f'konformità mal-Artikolu 140(2) TFUE.

– Sakemm tiġi abrogata d-deroga, l-użu tal-euro mill-Montenegro ma għandu jagħtih l-ebda dritt jew obbligu li jirriżulta mill-istatus ta' Stat Membru li l-munita tiegħu hija l-euro.

– Fid-dawl taċ-ċirkostanzi eċċezzjonali tal-Montenegro, ir-rekwiżiti stabbiliti fit-tielet u r-raba' inċiż tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE u spjegati aktar fid-dettall fl-Artikolu 3 u 4 tal-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati għandhom jiġu aġġustati kif stabbilit fil-Protokoll Nru [xx].

PUBLIC

Protokoll Nru [xx] dwar ċerti aġġustamenti għall-qafas ta' valutazzjoni tal-konverġenza għall-Montenegro [għandu jiġi anness mat-Trattat tal-Adeżjoni]

Premessi:

L-użu tal-euro mill-Montenegro huwa ġġustifikat minn ċirkostanzi storiċi eċċezzjonali. B'segwitu għall-iperinflazzjoni wara l-gwerer fis-snin disgħin, il-Montenegro beda juża de facto d-Deutsche Mark Ġermaniż f'dak il-perjodu. Biex jistabbilizza l-ekonomija tiegħu, il-Montenegro beda uffiċjalment juża d-Deutsche Mark bħala valuta legali fl-1999, b'mod parallel mad-Dinar Jugoslav, u sal-2000, sar l-unika valuta legali tal-Montenegro. Ma kien hemm l-ebda ftehim mar-Repubblika Federali tal-Ġermanja li jirregola l-użu tad-Deutsche Mark mill-Montenegro. F'Marzu 2002, wara li l-karti tal-flus u l-muniti tal-euro daħlu fiċ-ċirkolazzjoni fiż-żona tal-euro, il-Montenegro ssostitwixxa d-Deutsche Mark bil-euro bħala l-unika valuta legali tiegħu. Bl-istess mod, ma hemm l-ebda ftehim mal-Unjoni Ewropea li jirregola l-użu tal-euro mill-Montenegro.

– F'Ottubru 2007, il-Kunsill iddikjara li l-euroizzazzjoni unilaterali kienet inkompatibbli mat-Trattati, li jipprevedu l-adozzjoni tal-euro bħala l-eżitu ta' proċess ta' konverġenza strutturat u multilaterali u li l-implikazzjonijiet tat-Trattati għar-reġim monetarju tal-Montenegro jiġu spjegati fid-dettall fi żmien debitu, l-aktar tard matul kwalunkwe negozjati futuri għall-adeżjoni mal-Unjoni Ewropea.

– L-użu tal-euro mill-Montenegro joħloq diffikultajiet għall-applikazzjoni ta' tnejn mill-erba' kriterji ta' konverġenza previsti fl-Artikolu 140(1) TFUE u spjegati f'aktar dettall fil-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati[1], jiġifieri r-rata tal-kambju u, sa ċertu punt, il-kriterji tar-rata tal-imgħax fit-tul. Dan inaqqas ir-rilevanza ekonomika reali tagħhom biex jiġi vvalutat ir-rekwiżit ta' grad għoli ta' konverġenza sostenibbli kif stabbilit fl-Artikolu 140(1) TFUE.

[1] Protokoll (Nru 13) dwar il-kriterji ta' konverġenza (ĠU C 202, 7.6.2016, pp. 281–282, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_13/oj)

PUBLIC

– Fid-dawl tal-użu tal-euro fil-Montenegro, il-kriterji tar-rata tal-kambju u tar-rata tal-imgħax fit-tul ma jistgħux jintużaw bis-sħiħ bħala test tas-suq tar-riskji għall-istabbiltà makroekonomika u finanzjarja, kif maħsub mill-Artikolu 140(1) TFUE u l-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati. B'mod partikolari, diffikultà kritika għall-valutazzjoni hija t-test dwar in-nuqqas ta' tensjonijiet severi fir-rati tal-kambju, li mhuwiex applikabbli meta ma jkun hemm l-ebda rata tal-kambju. Għalhekk, minħabba l-użu sostantiv impossibbli tal-kriterju tar-rata tal-kambju, u l-indeboliment tal-utilità tal-kriterju tar-rata tal-imgħax fit-tul, eżami fil-fond ta' "fatturi oħra" rilevanti għall-integrazzjoni u l-konverġenza ekonomika, kif imsemmi fl-aħħar subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE jeħtieġ li jissostitwixxi l-kriterju tar-rata tal-kambju u jikkomplementa l-kriterju tar-rata tal-imgħax sabiex jippermetti valutazzjoni xierqa tar-rekwiżit ta' grad għoli ta' konverġenza sostenibbli.

– L-għażla ta' fatturi rilevanti oħra bħala elementi ta' sostituzzjoni u komplementari hija ggwidata minn prinċipju ta' ekwivalenza funzjonali, bl-għan li tikkumpensa għan-nuqqas ta' informazzjoni rilevanti biex tiġi vvalutata l-kisba ta' grad għoli ta' konverġenza sostenibbli, informazzjoni li altrimenti kienet tiġi pprovduta mir-riflessjoni ta' tensjonijiet severi fir-rata tal-kambju u rata tal-imgħax għolja fit-tul. Dan għandu jiżgura wkoll li l-valutazzjoni tal-konverġenza applikata għall-Montenegro tkun ekwivalenti, f'termini ekonomiċi, għal dik applikata għall-Istati Membri l-oħra b'deroga.

PUBLIC

– B'mod partikolari, l-eżami: (i) tas-sitwazzjoni u l-iżvilupp tal-bilanċ tal-pagamenti (kontijiet kurrenti, kapitali u finanzjarji), inkluż tal-pożizzjonijiet tal-assi u l-obbligazzjonijiet finanzjarji esterni; u (ii) tas-sitwazzjoni u l-iżvilupp tal-kompetittività tal-prezzijiet u tal-kostijiet, għandu jkollu l-għan li jiddetermina vulnerabbiltajiet esterni jew interni possibbli, li setgħu wasslu għal tensjonijiet severi fir-rati tal-kambju li kieku l-Montenegro kellu l-munita tiegħu stess. Din il-valutazzjoni għandu jkollha l-għan li tevalwa s-sostenibbiltà tal-pożizzjoni esterna tal-Montenegro. Għandha teżamina wkoll żbilanċi interni possibbli, li jistgħu jwasslu għal żbilanċi esterni. F'konformità mal-Artikolu 140(1) TFUE u l-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati, il-Montenegro għandu jkollu pożizzjoni esterna sostenibbli matul il-parteċipazzjoni tiegħu fil-mekkaniżmu tar-rati tal-kambju (ERM II) għal mill-inqas sentejn konsekuttivi.

– L-analiżi ta' dawk l-elementi, kif imsemmi fil-premessa preċedenti, għandha tkun rilevanti għall-valutazzjoni tal-kisba ta' livell għoli ta' konverġenza sostenibbli daqs dik tal-kriterji l-oħra ta' konverġenza. L-analiżi tista' twassal għal valutazzjoni pożittiva, jekk il-kriterji l-oħra jiġu ssodisfati wkoll u jiġi stabbilit livell għoli ta' konverġenza sostenibbli, jew għal valutazzjoni negattiva, fil-każ ta' riskji għas-sostenibbiltà tal-pożizzjoni esterna.

– Il-valutazzjoni għandha tikkunsidra l-elementi fundamentali makroekonomiċi tal-Montenegro u jekk il-kont kurrenti huwiex appoġġat minn sorsi stabbli ta' finanzjament estern kif imkejjel fil-kont finanzjarju. Analiżi komplementari tal-pożizzjonijiet tal-assi u l-obbligazzjonijiet finanzjarji esterni għandha tipprovdi kejl tal-iskopertura tal-pajjiż għar-riskji ta' bidliet possibbli fis-sentiment tal-investituri barranin u r-riskji relatati ta' korrezzjoni f'daqqa fil-pożizzjoni esterna. Din l-analiżi għandha tikkunsidra wkoll it-tqassim tal-obbligazzjonijiet esterni f'investiment dirett barrani u dejn. Filwaqt li l-prezzijiet u l-kostijiet għandhom jiġu eżaminati bħala parti mill-kriterju tal-istabbiltà tal-prezzijiet, analiżi tal-indikaturi tal-kompetittività esterna għandha tgħin biex wieħed jifhem jekk il-bidliet akkumulati fil-prezzijiet u l-kostijiet joħolqux riskji għall-prestazzjoni esterna, kif imkejla pereżempju minn kisbiet fl-ishma tas-suq tal-esportazzjoni.

PUBLIC

– L-analiżi għandha tfittex ukoll li tidentifika żbilanċi interni possibbli li, jekk ma jiġux indirizzati, jistgħu fl-aħħar mill-aħħar jirrikjedu aġġustament estern. Dawn jenħtieġ li, b'mod partikolari, jinkludu l-valutazzjoni tal-iżviluppi fid-dejn tal-unitajiet domestiċi jew tad-ditti, filwaqt li jqisu kemm id-dinamika tad-dejn kif ukoll il-livell tiegħu. Iż-żewġ dimensjonijiet għandhom jiġu evalwati fid-dawl tal-elementi fundamentali makroekonomiċi tal-pajjiż. L-analiżi ta' żbilanċi interni possibbli għandha tiġi kkomplementata minn eżami ta' vulnerabbiltajiet possibbli fis-settur finanzjarju, peress li tali vulnerabbiltajiet jistgħu jaġixxu bħala amplifikatur b'saħħtu ta' żbilanċi makroekonomiċi oħra. Barra minn hekk, filwaqt li l-iżbilanċi fiskali huma sors possibbli dokumentat sew ta' żbilanċ estern, il-valutazzjoni tagħhom għandha tinqabad taħt il-kriterju fiskali u għalhekk titħalla barra mill-analiżi ta' "fatturi oħra".

– Iż-żewġ dimensjonijiet tal-valutazzjoni tas-sostenibbiltà, dik esterna u dik interna, għandhom jitwettqu billi tiġi eżaminata firxa ta' indikaturi. Għandhom jitqiesu l-interazzjonijiet transdimensjonali biex jiġu identifikati sorsi possibbli ta' vulnerabbiltà li jistgħu jsaħħu l-effetti tagħhom b'mod reċiproku. L-analiżi għandha tibbaża mill-qrib fuq il-metodi u l-istrumenti kwantitattivi żviluppati fil-kuntest tal-Proċedura ta' Żbilanċ Makroekonomiku (MIP) stabbilita bir-Regolament (UE) Nru 1176/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar il-prevenzjoni u l-korrezzjoni tal-iżbilanċi makroekonomiċi[2] u r-Regolament (UE) Nru 1174/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar miżuri ta' infurzar biex jikkoreġu żbilanċi makroekonomiċi eċċessivi fiż-żona tal-euro[3]. L-analiżi għandha tikkunsidra b'mod partikolari s-sejbiet tal-Analiżijiet fil-Fond possibbli tal-MIP. F'konformità mar-rapporti ta' konverġenza tal-passat, il-valutazzjoni ta' "fatturi oħra" għandha tqis ukoll il-kwalità istituzzjonali, minħabba r-rwol tagħha fit-tfassil tar-reżiljenza makroekonomika u l-kapaċità ta' aġġustament tal-ekonomija.

[2] Ir-Regolament (UE) Nru 1176/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar il-prevenzjoni u l-korrezzjoni tal-iżbilanċi makroekonomiċi (ĠU L 306, 23.11.2011, p. 25) ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj

[3] Ir-Regolament (UE) Nru 1174/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar miżuri ta' infurzar biex jikkoreġu żbilanċi makroekonomiċi eċċessivi fiż-żona tal-euro (ĠU L 306, 23.11.2011, p. 8-11) ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1174/oj

PUBLIC

– Il-kriterji ta' konverġenza dwar l-istabbiltà tal-prezzijiet u s-sostenibbiltà fiskali għandhom japplikaw għall-Montenegro kif stabbilit fl-Artikolu 140(1) TFUE u fil-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati. Ir-rekwiżit tal-kompatibbiltà tal-leġiżlazzjoni nazzjonali mal-Artikoli 130 u 131 TFUE u l-Istatut tas-SEBĊ u tal-BĊE għandu japplika wkoll għall-Montenegro kif stabbilit fl-Artikolu 140(1) TFUE.

– Barra minn hekk, f'konformità mal-qafas attwali għall-parteċipazzjoni fl-ERM II, stipulat mill-ERM

II fl-2018 għall-Bulgarija u fl-2019 għall-Kroazja, il-Montenegro u l-partijiet tal-ERM II għandhom jaqblu dwar għadd ta' impenji ta' politika preċedenti, li għandhom jiġu implimentati mill-Istat Membru qabel ma jingħaqad mal-ERM II, f'oqsma ta' politika li huma ta' rilevanza kbira għal tranżizzjoni bla xkiel għall-ERM II u l-parteċipazzjoni fih. L-impenji preċedenti, bħala minimu, għandhom jinkludu kooperazzjoni mill-qrib mal-Mekkaniżmu Superviżorju Uniku, qafas makroprudenzjali xieraq u qafas xieraq għall-Ġlieda Kontra l-Ħasil tal-Flus u l-Finanzjament tat-Terroriżmu.

– F'konformità mal-prattiki tal-passat, il-Montenegro għandu jieħu wkoll aktar impenji fil-mument li jingħaqad mal-ERM II ("impenji ta' wara d-dħul") bl-għan li jikseb livell għoli ta' konverġenza sostenibbli kif meħtieġ mill-Artikolu 140(1) TFUE.

– L-impenji ta' qabel u ta' wara d-dħul għandhom, fost fatturi oħra, iqisu l-ħtieġa għal riformi biex jiġu indirizzati l-vulnerabbiltajiet makroekonomiċi u kwalunkwe sfida addizzjonali li tirriżulta mill-euroizzazzjoni unilaterali preċedenti tal-Montenegro.

– Il-Montenegro għandu wkoll jieħu l-miżuri meħtieġa biex isaħħaħ il-kapaċitajiet operazzjonali u analitiċi tal-bank ċentrali tiegħu fil-qasam tal-politika monetarja biex jiżgura l-parteċipazzjoni effettiva tal-bank ċentrali tal-Montenegro fl-Eurosistema, mal-abrogazzjoni tad-deroga.

PUBLIC

Artikolu 1

Kamp ta' Applikazzjoni

Dan il-Protokoll jistabbilixxi qafas aġġustat ta' valutazzjoni tal-konverġenza għall-adozzjoni tal-euro mill-Montenegro skont l-Artikolu 140 TFUE, fir-rigward tat-tielet u r-raba' inċiż tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE, kif spjegat f'aktar dettall fl-Artikoli 3 u 4 tal-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati. L-elementi ta' dawk l-Artikoli li għalihom dan il-Protokoll ma fih l-ebda aġġustament ma għandhomx jiġu affettwati minn dan il-Protokoll.

PUBLIC

Artikolu 2

Applikazzjoni tal-Kriterji ta' Konverġenza

Il-kriterju tar-rata tal-kambju stabbilit fit-tielet inċiż tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE u spjegat aktar fid-dettall fl-Artikolu 3 tal-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati ma għandux japplika għall-Montenegro bħala kriterju ekonomiku sostantiv u għandu jiġi sostitwit bl-Artikoli 4 sa 6.

– Il-kriterju tar-rata tal-imgħax fit-tul stabbilit fir-raba' inċiż tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE u spjegat f'aktar dettall fl-Artikolu 4 tal-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati għandu jibqa' applikabbli għall-Montenegro, ikkomplementat mill-Artikoli 4 sa 6.

Artikolu 3

Parteċipazzjoni fl-ERM II

Minkejja l-Artikolu 2(1), il-Montenegro għandu japplika għall-parteċipazzjoni fil-mekkaniżmu tar-rata tal-kambju (ERM II) kif previst fit-tielet inċiż tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE.

– Il-Montenegro għandu jipparteċipa fl-ERM II għal mill-inqas sentejn konsekuttivi qabel l-adozzjoni ta' valutazzjoni pożittiva tal-konverġenza skont l-Artikolu 140 TFUE u l-Artikolu 3 tal-Protokoll (Nru 13) tat-Trattati.

– Il-Montenegro għandu jkollu pożizzjoni esterna sostenibbli matul il-parteċipazzjoni tiegħu fl-ERM II għal perjodu ta' mill-inqas sentejn konsekuttivi.

– Qabel ma jipparteċipaw fl-ERM II, il-Montenegro u l-partijiet tal-ERM II għandhom jaqblu dwar għadd ta' impenji ta' politika preċedenti li għandhom jiġu implimentati mill-Montenegro qabel ma jissieħeb fl-ERM II. Il-Montenegro għandu wkoll jieħu impenji ulterjuri fil-mument li jissieħeb fl-ERM II (impenji ta' wara d-dħul).

PUBLIC

Artikolu 4

Fatturi Rilevanti Oħra

Bl-għan li jiġi vvalutat jekk il-Montenegro kisibx grad għoli ta' konverġenza sostenibbli, għandha tingħata importanza partikolari lill-eżami tal-fatturi rilevanti l-oħra msemmija fl-aħħar subparagrafu tal-Artikolu 140(1) TFUE.

Artikolu 5

Valutazzjoni tas-Sostenibbiltà Esterna

L-eżami msemmi fl-Artikolu 4 għandu jinkludi, b'mod partikolari, il-valutazzjoni:

(i) tas-sitwazzjoni u l-iżvilupp tal-bilanċ tal-pagamenti (kontijiet kurrenti, kapitali u finanzjarji), inkluż tal-pożizzjonijiet tal-assi u l-obbligazzjonijiet finanzjarji esterni; u

(ii) tas-sitwazzjoni u l-iżvilupp tal-kompetittività tal-prezzijiet u tal-kostijiet.

1. L-eżami għandu jiddetermina l-eżistenza ta' żbilanċi esterni jew interni possibbli, li setgħu wasslu għal tensjonijiet severi fir-rati tal-kambju li kieku l-Montenegro kellu l-munita tiegħu, u s-sostenibbiltà tal-pożizzjoni esterna.

2. L-eżistenza ta' riskji għas-sostenibbiltà tal-pożizzjoni esterna tista' twassal għall-konklużjoni li ma ntlaħaqx livell għoli ta' konverġenza sostenibbli.

PUBLIC

Artikolu 6

Żbilanċi Interni u Settur Finanzjarju

Għall-finijiet tal-Artikolu 5(2), il-valutazzjoni tal-iżbilanċi interni possibbli, li jistgħu jwasslu għal żbilanċi esterni, tinkludi:

(i) l-iżviluppi fid-dejn tal-unitajiet domestiċi u dak korporattiv;

(ii) il-vulnerabbiltajiet fis-settur finanzjarju.

Artikolu 7

Kapaċità tal-Bank Ċentrali

Il-Montenegro għandu jieħu l-miżuri meħtieġa biex isaħħaħ il-kapaċitajiet operazzjonali u analitiċi tal-bank ċentrali tiegħu fil-qasam tal-politika monetarja.

Tali miżuri għandhom jiżguraw il-parteċipazzjoni effettiva tal-bank ċentrali tal-Montenegro fl-Eurosistema mat-tħassir tad-deroga.